

Manifest:

'PERSPECTIEVEN VOOR DE PEEL DOOR PIONIERS IN DE PEEL'

Pionieren is de ziel van de Peellander. Dat heeft zin en geeft zin, juist in de 21e eeuw. Maatschappelijke uitdagingen – of je nu praat over water, bodem, energie, stikstof, klimaat of gezondheid en leefbaarheid – zien wij als opgaven die waarde opleveren. Dat vraagt van ons nu nieuw ondernemerschap in een (eeuwen)oud landschap, en dat zullen we samen moeten doen: boeren, burgers, beleidsmakers en beschermers.

VISIE 2035

De agrarische sector en andere landschapsbeheerders spelen een sleutelrol in het aanpakken van de opgaven in de Peel. Agrarisch land heeft de potentie om naast primair voedselproductie óók waarde te creëren op vlak van waterhuishouding, koolstofopslag, natuurbeheer, recreatie, energieproductie en emissiecontrole. Sterker gesteld; we hebben de landbouw nodig om Nederland te voeden, te beschermen tegen te veel of te weinig water, koel te houden of te verwarmen én om het karakter van

ons Brabantse cultuurlandschap – het platteland – te waarborgen.

Daar ligt een verantwoordelijkheid maar ook een kans. Een kans om het samen te doen, want de ondernemende boer en tuinder staan er niet alleen voor. Een kans om samen te bouwen aan een (agrarische) economie en leefwereld die draait om welvaart en welzijn en niet sec om kostprijs en schaal. Want daar wordt de Peel niet leefbaarder en beleefbaarder van. Peellanders zien dat het anders moet én kan en willen de schouders eronder

zetten. Een nieuwe fase van Pionieren in de Peel, gedreven door de creativiteit en innovativiteit van de Peellanders. Van een voormalig veenontginningslandschap, via een agro-productielandschap naar een water en bodem gestuurd waardelandschap. Pionierend en slim ondernemerschap vormt de nieuwe turf.

Onze ambitie? Een koplopersgebied wat netto energie en voeding levert, water opslaat, natuur versterkt en mensen gelukkig en welvarend maakt.

AMBITIE

Hiervoor hebben wij als gebiedsgenoten negen concrete ambities benoemd waarbij een grondslag ligt bij de agrarische ondernemers, maar waar het gehele gebied en alle bewoners een rol in gaan spelen:

- 1** In 2035 zijn we als gebied netto leverancier van energie en legt de Vitale Peel meer CO₂ vast dan er per inwoner wordt uitgestoten.
- 2** Om water en koolstof vast te houden streven we naar het verhogen van het organisch stof gehalte met 0,5 procentpunt op tenminste 1000 hectare landbouwgrond binnen het GGA Vitale Peel gebied. Bij die verbetering van de bodem wordt ook het verdichten van bodem tegengegaan.
- 3** In een samenwerking tussen o.a. het Waterschap en agrarisch ondernemers wordt per deelgebied van de Vitale Peel in balans met de beschikbaarheid en kwaliteit van water en de behoefte van gewassen water vastgehouden en op akkers benut. Daarbij streven we binnen die samenwerking ernaar de natte natuur te versterken minder stikstofgevoelig te maken dankzij nieuwe teelten en watermanagement (tegenaan van verdroging, verbeteren van de waterkwaliteit en het verbeteren van kwel).
- 4** We zien in dat het behalen van de Kritische Depositiewaarde (KDW) voor stikstof in de natuurgebieden in de Peel niet haalbaar is. We erkennen de stikstofopgave die er ligt en zullen onze emissies zo veel mogelijk reduceren daar waar het kan. Dit achten wij haalbaar dankzij (natuurlijk) verloop van ondernemers, inzet op integrale maatregelen in de bedrijfsvoeringen (kringloopprincipes gecombineerd met technische en praktische innovatie) en extensivering.
- 5** Ondernemers en overheden hebben samen een aanpak rondom grond gevonden waarin er regie is op grond(dynamiek) in het gebied waardoor extensivering plaats kan vinden.
- 6** Boeren worden financieel gewaardeerd voor de diensten die zij de Peel leveren naast het produceren van voedsel: waterbeheer, CO₂-opslag, natuurbeheer, leefbaarheid en energieproductie.
- 7** Minstens 15% van de agrarische grondstoffen wordt binnen de Peel verwerkt of afgezet (toegevoegde waarde landbouw blijft zoveel mogelijk binnen de Peel).
- 8** Ondernemers, bewoners, natuurbeheerders en overheid werken samen aan het vergroten en versterken van de biodiversiteit. Natuurinclusiviteit is een belangrijk uitgangspunt bij de inrichting van het gebied.
- 9** "Pionieren in De Peel", de Vitale Peel is als pilotgebied toonaangevend voor de rest van Nederland als blauwdruk van de landbouwtransitie, waarbij nieuwe wegen zijn gevonden om aan deze opgave te voldoen en de doelen leidend zijn. Uitdagingen worden samen met relevante gebiedsgenoten met open blik aangegaan, met het gebiedsbelang voorop.

Stappen 2023-2026

OM DEZE AMBITIES TE VERWEZENLIJKEN WORDEN DE VOLGENDE CONCRETE STAPPEN GEZET:

- Er wordt in 2023 een overzicht gemaakt van initiatieven, werkgroepen en organisaties die zich al inzetten voor de bovengenoemde ambities. Vanuit deze inventarisatie wordt gekeken hoe vanuit bestaande groepen kan worden gewerkt aan de ambities en wordt versplintering voorkomen.
- De Vitale Peel verdelen we op basis van lokale context en specifieke uitdagingen onder in tenminste drie deelgebieden – Deurnse Peel, Neerpeel en Grootte Peel – waarbij voor elk deelgebied een omgevingsklankbordgroep wordt gevormd die samen met de overheden een houtskoolschets maken van de uitdagingen, kansen en oplossingsrichtingen van deze deelgebieden.
- We realiseren een gebiedsoverstijgend coach- en kennis(delings)netwerk in 2024 en zoeken samenwerking binnen de gehele Peel. Ondernemers kunnen binnen dit netwerk kiezen voor individuele coaching om stappen te zetten en aan te sluiten bij de gebiedsambities. Gebiedsoverstijgend wordt kennis gedeeld tussen de Vitale Peel en andere gebieden met vergelijkbare uitdagingen om zo transitie te versnellen.
- In 2025 zijn er 10 pilotprojecten gaande op tenminste 100 hectare landbouw en/of natuurgrond aangaande nieuwe teelten op het gebied van water, bodem en biodiversiteit. Deze kennis en inzichten worden op zo'n manier vergaard en gebundeld dat dit de basis vormt voor nieuwe verdienmodellen die bijdragen aan de gebiedsopgaven. Om het succes van nieuwe teelten te vergroten worden binnen projecten ook ketens gevormd om afzet te creëren.
- In 2025 zijn er 5 pilotprojecten gaande op tenminste 15 bedrijven om met praktische en/of technische innovatie en kringloopprincipes emissies van stikstof en ammoniak te verlagen.
- In het kader van biodiversiteit wordt in 2023 een projectgroep opgezet met natuurbeheerders, ondernemers en bewoners om 100 hectare kruidenrijk grasland in te zaaien en 100 kilometer aan hagen aan te planten op zowel natuurgrond als agrarische grond. De effecten hiervan monitoren en meten we met behulp van een onafhankelijke partij.
- Een werkgroep met o.a. het waterschap agrarisch ondernemers en de Provincie faciliteert en stuurt in 2023 op het per deelgebied vormen van plannen over wateropslag, beheer en berekening, uitgevoerd door de omgevingsklankbordgroepen.
- Samen met gemeente/provincie, agrariërs, bedrijven en bewoners gaan we in 2023 om tafel om te onderzoeken hoe een Peellandse Energiecoöperatie tot stand kan komen waarbij energieproductie en koolstofopslag binnen de Vitale Peel wordt gewaardeerd. We streven naar een meer dan 100% zelfvoorzieningsgraad voor bewoners en bedrijvigheid dankzij biomassa en (groene) agro-energie.
- In 2023 gaan overheden, ZLTO en agrarisch ondernemers om tafel om te onderzoeken hoe doelvergunningen/ resultaatdoelen ontworpen kunnen worden waarmee ondernemers de ruimte, creativiteit en vrijheid toevertrouwd wordt zodat wij als gebied emissies van stikstof, methaan en nutriënten kunnen verlagen.
- Een grondbank/ruilverkaveling 2.0 opgezet met gebiedsgenoten en overheden maakt het voor agrariërs makkelijker om te verplaatsen en/of te extensiveren en zo te bewegen naar een toekomstbestendige bedrijfsvoering, waarbij we door slimme pacht/ koopconstructies werken aan zowel verdienmodel als gebiedsdoelen.
- We zetten een werkgroep op om samen met ondernemers en overheid toe te werken naar het omzetten van ecodienstverlening/omgevingsbeheer naar een structureel inkomen voor de boer.

OPROEP TOT SAMENWERKING

De gebiedsgenoten in de Vitale Peel roepen andere boeren, burgers, bedrijven in de keten, beleidsmakers en beschermers op om zich samen in te zetten voor een, in de brede zin, welvarende Peel. Met aandacht voor mens, dier, natuur én toekomst.

Wij steunen dit manifest met de intentie en ambitie om het gemeenschappelijke goed te dienen vanuit een integrale benadering, daarbij over de eigen grenzen heen te kijken en ons in te zetten voor een Vitale Peel waar wij trots op kunnen én willen zijn.

Dit manifest wordt onderschreven door: